Varkensgeluk en de schaalvergroting

**Omwonenden, artsen, lokale politiek lopen te hoop tegen plannen voor varkensflats.
Anderen bestrijden dat grotere bedrijven een negatief effect hebben op het welbevinden van mens en dier. Het tegendeel zou het geval zijn. Gedeputeerde Ger Driessen en Frank Wassenberg, Statenlid voor de Partij voor de Dieren, in debat over de voors en tegens van een trend.**

Frank Wassenberg, Statenlid voor de Partij voor de Dieren, en CDA-gedeputeerde Ger Driessen in een varkensstal in Panningen. *foto Stefan Koopmans*

INTERVIEW

Door Paul van der Steen

En opeens zat er na de verkiezingen van 22 februari vorig jaar een vertegenwoordiger van de Partij voor de Dieren in Provinciale Staten van Limburg. CDA-gedeputeerde Ger Driessen (Ruimtelijke Ordening) zit er bij en kijkt ernaar. Hij vindt de nieuwkomer vaak wat „al te eendimensionaal.
Als provinciebestuur hebben we de drieeenheid *people, planet, profit* (mensen, milieu en winst). De Partij voor de Dieren richt zich wat al te veel op milieu. Maar ik ben een
democraat: wie gekozen wordt, wordt gekozen. Je hebt als politicus de kiezers niets voor te schrijven. In het algemeen heb ik wel meer waardering voor partijen die opereren vanuit een filosofie, vanuit principes. De Partij voor de Dieren is zo'n groepering, terwijl er ook partijen zijn die opportunisme als belangrijkste leidraad hebben."

De bioloog Frank Wassenberg, het Statenlid voor de Partij voor de Dieren, vindt op zijn beurt dat het CDA onterecht het imago heeft dé belangenbehartiger van de agrarische sector te zijn. „Ze komen op voor de grote ondernemers, maar veel te weinig voor de boeren. Toen ik tijdens de laatste Statenvergadering kritiek had op de plannen voor varkensflats, zei CDA-gedeputeerde Herman Vrehen dat ik het oude boerenbestaan niet moest romantiseren. Dat het misschien ook best prettig kan zij voor boeren om in grotere bedrijven aan het werk te gaan. Vrehen vertelde dat hij zelf is groot gebracht op een familiebedrijf en dat dit geen pretje was: alleen maar werken, geen vakanties. Hij had het zelfs over moderne slavernij."
Wassenberg probeert in de Staten voortdurend discussie uit te lokken over intensieve veehouderij, maar tot een echt, uitgebreid debat is het in het gouvernement nog niet gekomen. Op uitnodiging van deze krant kruisten de twee afgelopen donderdag voor het eerst langdurig de degens. Niet in het provinciehuis, maar in een varkensstal in Panningen. Belangrijkste onderwerp: de schaalvergroting in de veehouderij.
Wassenberg is verklaard tegenstander: „De voordelen zijn er voor de ondernemers, de nadelen voor de dieren."
Driessen: „Dat laatste bestrijd ik. Uit economische analyses blijkt wel dat grootschaligheid meer baten oplevert. Kleinere boeren hebben het moeilijker."
Wassenberg: „Dat komt ook door het beleid van de overheid. Schaalvergroting wordt op allerlei manieren gestimuleerd, bijvoorbeeld door fiscale regelingen. De biologische boer is door de provincie aan zijn lot overgelaten. Een tijd lang werden er extra dingen voor gedaan. Nu is het geen speerpunt meer."
Driessen: „Het is echt een misverstand dat schaalvergroting verslechtering betekent. Juist door de grootte vallen er slagen te maken op het gebied van dierenwelzijn, klimaat en milieu. Een varken heeft trouwens niet in de gaten of er in een bedrijf vijf of zes eenheden voor groepshuisvesting zijn, of veertig. Het probleem zit hem veel meer in de beeldvorming. De samenleving heeft gewoon een heel negatief beeld."
Wassenberg: „De bio-industrie zelf wordt te veel als norm genomen. Terwijl het dier de norm zou moeten zijn. Wat heeft dat nodig om gelukkig te zijn? Kan het bijvoorbeeld naar buiten? Varkens zijn groepsdieren, maar ook individuen. Je hebt verschillende karakters: extraverte dieren, maar ook binnenvetters die onder de huidige omstandigheden een veel grotere kans lopen om maagzweren op te lopen. Als er voldoende vlucht- en verstopmogelijkheden zijn voor de varkens, krijgen ze ook de mogelijkheid om zo af en toe uit de groep te treden."
Driessen: „Mijn stelling luidt: het is goed, maar het kan altijd beter. Er zijn nog slagen te maken. Kijk hoe het imago van de glastuinbouw was en waar die sector nu staat: bedrijven die in plaats van veel energie verbruiken, nu energie leveren. Voor dat innovatieve heeft de varkenshouderij zich nog te weinig ingespannen. Ze zal moeten blijven investeren in verbeteringen, maar het moet wel financieel haalbaar zijn."
Wassenberg: „Misschien moet je in één van de meest dichtbevolkte landen ter wereld niet de ambitie hebben om bovenop het vlees voor de eigen markt ook nog eens vier keer zoveel voor de export te willen leveren."
Driessen: „De landbouw is een van de belangrijkste economische sectoren. Bovendien zal er toch ook inkomen moeten zijn op het platteland. De kennis en kunde zijn in Nederland enorm groot. En juist door de omstandigheden hier, met bedrijven in een relatief dichtbevolkt gebied zijn we heel ver met maatregelen om de overlast zo beperkt mogelijk te maken. Vertelt u mij maar waar varkens het beter hebben dan in Nederland? Misschien in China waar elke boer hooguit een varken of drie heeft. Maar de vraag is ook of ze daar die kleinschaligheid kunnen vasthouden nu de vraag naar vlees explosief stijgt."
Wassenberg: „Schaalvergroting is uiteindelijk slecht voor dier, mens, milieu én boerenwelzijn. De gevaren voor de volksgezondheid zijn groot: door de hoge ammoniakuitstoot, door fijnstof, door de MRSA-bacterie."
Driessen: „Daar zijn ook de wildste verhalen over de wereld ingeslingerd. Mensen zouden al een besmetting kunnen oplopen door langs een stal te rijden."
Wassenberg: „De helft van de veehouders heeft een MRSA-besmetting. Bij verlaagde weerstand kan dat net de fatale druppel zijn."
Driessen: „Alle bacteriën vormen een probleem. Ziekenhuizen zijn de belangrijkste besmettingshaarden."
Wassenberg: „De MRSA is gefokt in de bio-industrie. Dieren krijgen er cocktails van antibiotica. Dat beschermt ze tegen een heleboel bacteriën. Maar een paar blijven er over."
Driessen: „Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) schetst een genuanceerder beeld. Het beeld is trouwens onterecht dat we over een paar jaar alleen nog maar mammoetbedrijven met dertigduizend varkens en miljoenen kippen hebben. Dat heeft niets te maken met de realiteit."
Wassenberg: „Er liggen negen plannen voor varkensflats in Limburg. Bedrijven met afmetingen van honderd bij driehonderd meter, twaalf meter hoog. Dat heeft weinig meer te maken met boeren, dat is mega-industrie. De hele reconstructie is misbruikt voor schaalvergroting."
Driessen: „Na het verhaal van de varkenspest was het streven om de agrarische sector en de natuur meer dan voorheen uit elkaar te halen. Dat heeft geleid tot concentratie in bepaalde gebieden en meer gesloten bedrijfscycli. De groei naar grotere ondernemingen is bovendien een natuurlijk proces."
Wassenberg: „Het is geen natuurlijk proces. Het is een keuze."
Driessen: „De provincie Limburg is geen economisch eiland. Nederland ook niet. Wil de sector internationaal een factor blijven, dan kan die de bewegingen op de wereldmarkt niet negeren."
Wassenberg: „Ik hoor u maar steeds zeggen: markt, markt, markt. U bent geen marktkoopman, maar een politicus."
Driessen: „Je moet ook kijken wat je kunt sturen. Als politiek heb je te maken met ontelbare omgevingsfactoren. Het is goed om alle mogelijkheden te zien, maar je moet ook je beperkingen kennen. Maakbaarheid is niet oneindig."
Wassenberg: „Als politiek kun je wel degelijk bepaalde beslissingen nemen. Kijk naar het Nederlandse besluit om geen drijfgassen meer toe te staan in spuitbussen. Zie het verbod op dierproeven voor cosmetica. De verwachting was dat dat soort producten dan wel van buiten hier naartoe zouden komen. Maar wat gebeurde, was dat Europa uiteindelijk de maatregel overnam."
Driessen: „Het verhaal met de drijfgassen is onvergelijkbaar. Met de landbouw heb je het over zo'n enorme sector."
Wassenberg: „In België en Frankrijk is de markt voor producten uit de biologische landbouw een stuk groter. Waar dat aan ligt? Misschien zit het 'm in de bereidheid om geld uit te geven aan voedsel, hebben ze minder last van dat calvinistische uitgangspunt dat het eigenlijk niks mag kosten."
Driessen: „Daar zit een belangrijk deel van het probleem. Biologische landbouw moet zich in de markt nog bewijzen. De consument en de middenstand pakken het nog te weinig op. Streefcijfers voor het aandeel van biologische landbouw zijn om die reden ook steeds naar beneden bijgesteld."
Wassenberg: „Door de overheidssteun voor schaalvergroting groeit het prijsverschil tussen biologisch en bulkvlees ook alleen maar verder. U zou eens kunnen beginnen met het opnemen van biologisch vlees in het assortiment van de kantine van het provinciehuis. U ziet de kansen te weinig. Limburg vergrijst. De bevolkingsdruk wordt minder. Toerisme wordt steeds belangrijker. Waarom dan niet de bio-industrie afbouwen en proberen om de koeien, kippen en varkens weer de wei in te krijgen. Dat verhoogt de aantrekkelijkheid van de provincie voor bezoekers alleen maar. Varkens heb ik al minstens tien jaar niet meer buiten gezien. Koeien worden helaas steeds meer verdrongen door paarden."
Driessen: „Volgens mij is het fout om alleen maar in te zetten op één lijn. De provincie moet kansen bieden voor verbreding van de agrarische sector. Met name in landbouwontwikkelingsgebieden zijn daarvoor mogelijkheden. Bijvoorbeeld door energie op te wekken uit voedselafval. Dat is helemaal volgens het *cradle-to-cradle*-principe.
Dat is een denklijn die meer is dan een hype, omdat er ook economisch wordt gedacht. Het levert ook echt wat op.
Verder blijft het een continu zoekproces. De producten en de bedrijfsvoering in de varkenshouderij zijn anders dan tien, twintig jaar geleden. Varkens zijn ook *happier*. Zo zullen er steeds nieuwe kwalitatieve elementen bij komen."
Wassenberg: „Toch is te insteek nog te veel gericht op kwantiteit. Terwijl het om kwaliteit zou moeten gaan."
Driessen: „Voedsel is nog steeds een eerste levensbehoefte. De markt blijft vragen. Er is nog steeds een kwantiteitstekort in deze wereld."